Instanța de fond: Judecătoria Chişinău (sediu Centru) (jud. Cazacu Grigorii)

Dosarul nr. 3a-722/24 (2-23108519-02-3a-01072024)

Republica Moldova
Curtea de Apel Chişinău
D E C I Z I E

5 noiembrie 2024 mun. Chişinău

Colegiul Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ al Curţii de Apel Chişinău

Având în componenţa sa:

Preşedintele şedinţei, judecătorul Mîra Ghenadie

Judecătorii Dașchevici Grigore şi Bostan Angela

Grefier Samatiuc Marina

Judecînd în şedinţă publică, cererea de apel declarată de Casa Națională de Asigurări Sociale asupra hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediu Centru) din 28 martie 2024, adoptată la acțiunea în contencios administrativ depusă de Cebanu Olga împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea răspunsului nr. ***** din 04.07.2023, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021,

C O N S T A T Ă:

Obiectul acțiunii, circumstanțele cauzei.

La 27.07.2023, Cebanu Olga reprezentată de avocatul Bodnariuc Alexandr s-a adresat cu acțiunea în contenciosul administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale prin care a solicitat anularea răspunsului nr. ***** din 04.07.2023, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023,conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul

anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021.

În motivarea acțiunii a invocat faptul că, reclamantul are statutul de pensionar și în virtutea acestui fapt a obţinut dreptul la indexare anuală a pensiei în baza art.13 alin.(1) și (2) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14.10.1998, în conformitate cu care: pensiile se indexează anual la 1 aprilie, coeficientul de indexare constituie rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabileşte de către Guvern.

Susține că potrivit informaţiei de la Biroul Naţional de Statistică al Republicii Moldova, rata inflaţiei în decembrie 2022 a constituit 30,2%, adică preţurile medii de consum în luna decembrie 2022 comparativ cu luna decembrie 2021 au crescut cu 30,2%https://statistica.gov.md/ro/evolutia-preturilor-de-consuin-in-republica-moldovain-luna decembrie- 9485 60264.html.

Relevă că în pofida ratei inflaţiei existente, modificînd condiţiile de calculare a cuantumului de pensie, diminuînd nivelul protecţiei sociale anterior dobîndite de către reclamant, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, nr.357 din 22.12.2022, conform art.13 alin. (1) din care, prin derogare de la art. 13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.

Susține că, ulterior Guvernul Republicii Moldova, bazîndu-se pe Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, nr.357 din 22.12.2022, a adoptat Hotărârea nr.148 din 22.03.2023, în conformitate cu art.1 din care, având în vedere creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 faţă de anul 2021, la 1 aprilie 2023 se indexează cu coeficientul indexării 15%.

Menționează că, Casa Naţională de Asigurări Sociale, începând cu 01.04.2023, prin diminuarea nivelului protecţiei sociale anterior dobîndite de reclamant, a efectuat indexarea pensiei reclamantului, aplicînd, contrar prevederilor art.13 alin.(2) din Legea privind sistemul public de pensii, nr.156 din 14.10.1998, coeficientul de indexare de 15%, ceea ce nu corespunde ratei inflaţiei în luna decembrie 2022, exprimate prin creşterea preţurilor medii de consum în luna decembrie 2022 comparativ cu luna decembrie 2021.

Reclamantul a depus o cerere la Casa Naţională de Asigurări Sociale prin care a solicitat emiterea actului administrativ individual prin care să fie calculată şi achitată, cu începere de la 01.04.2023, indexarea pensiei în cuantum de 30,2%, conform coeficientul de indexare a ratei inflaţiei la sfârşitul anului 2022, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului 2021, aşa cum este prevăzut de art.13 alin.(2) prima frază din Legea nr. 156 din 14.10.1998. Cererea nominalizată a fost respinsă.

Indică că în conformitate cu prevederile art. 162 alin. (1)-(3) lit. b) din Codul Administrativ a fost depusă cerere prealabilă, care la rândul său a fost respinsă de către autoritatea publică pârâtă. în conformitate cu prevederile art.206 alin. (1) lit. b) din Codul Administrativ reclamantul înaintează prezenta acţiune în obligare.

Susține că potrivit art. 54 din Constituţia Republicii Moldova, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului şi cetăţeanului.

Afirmă că potrivit art. 47 din Constituţia Republicii Moldova, statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare. Cetăţenii au dreptul la asigurare în caz de: şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrâneţe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa lor, „Un nivel de trai decent” reprezintă un obiectiv social stabilit de Constituţie, care trebuie realizat prin măsurile întreprinse de către autorităţi [HCC nr. 12 din 16.06.2022].

Menționează că indexarea pensiei constituie unul din instrumentele legale pentru atingerea obiectivului enunţat. Dreptul social la indexare a pensiei, avînd o valoare economică, fiind obiectul protecţiei constituţionale garantate de art.46 din Constituţia, este un bun în sensul art.l din Protocolul nr.1 la CEDO, care prevede că orice persoană are dreptul la protecţia proprietăţii (speranţa legitimă).

Astfel relevă că în acest sens, instanţa de judecată urmează să aplice prevederile art.4 din Constituţia Republicii Moldova, care prevede că, dispoziţiile constituţionale privind drepturile şi libertăţile omului se interpretează şi se aplică în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanţe între pactele şi tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte şi legile ei interne, prioritate au reglementările internaţionale.

Invocă că indexarea proporţională a pensiei conform ratei inflaţiei rezidă în faptul că, creşterea inflaţiei afectează siguranţa financiară a pensionarului, astfel în termeni economici, atât valoarea unui salariu cât şi a pensiei poate fi măsurată pe baza cantităţii de bunuri care pot fi achiziţionate în baza sa la o dată concretă sau nominal, desemnând o sumă de bani, din aceste motive fluctuaţiile economice acţionează în mod diferit în privinţa acestor valori. Acest lucru este ilustrat de faptul că, în timp ce valoarea nominală nu este afectată de fluctuaţiile economice, valoarea reală a pensiei se diminuează, pentru că scade cantitatea de mărfuri şi servicii care pot fi procurate, iar o viaţă decentă a pensionarului impune ca pensia să corespundă cu realităţile economice şi sociale, astfel garanţia securităţii financiare poate fi rapid golită de conţinut de o inflaţie persistentă, într-un asemenea caz, articolul 47 din Constituţie, dar şi art. 1 Protocolul nr. 1 la CEDO ar deveni ineficient şi nu şi-ar realiza scopul.

Prin urmare indică că, având în vedere că inflaţia erodează valoarea pensiei, subminând în acelaşi timp scopul garanţiei securităţii financiare, acest obiectiv poate fi realizat prin ajustarea proporţională a pensiei în baza ratei inflaţiei sau în baza altor mecanisme care ţin cont de evoluţia preţurilor la produsele şi serviciile de bază, aşa cum prevede art.13 alin.(1) și (2) din Legea privind sistemul public de pensii, nr.156 din 14.10.1998. Criteriul respectiv a fost preluat de Curtea Constituţională în Hotărârea nr. 21 din 06.12.2022.

Totodată susține că, conform pct.pct. 4 și 5 din Hotărîrea Curţii Constituţionale nr.9 din 30.03.2004 pentru controlul constituţionalităţii unor prevederi ale art. I pct.22 şi art.II-V din Legea nr.358-XV din 31.07.2003 „pentru modificarea şi completarea unor acte legislative”, Curtea a reţinut că, protejarea drepturilor, libertăţilor, intereselor legitime ale cetăţenilor, respectarea principiilor egalităţii şi echităţii sociale constituie componente obligatorii ale oricărui act legislativ. La determinarea temeiurilor juridice, condiţiilor de stabilire şi plată a pensiilor, modalităţilor de calculare a cuantumului pensiei legiuitorul are obligaţia de a ţine cont de faptul că asigurările sociale stabilite anterior nu pot fi anulate fără a fi substituite prin măsuri echivalente. Noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor şi numai faţă de persoanele care au solicitat acordarea pensiei după intrarea acestora în vigoare, fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior. Actele legislative privind asigurarea cu pensii au făcut obiectul controlului constituţionalităţii. Curtea a subliniat că normele privind protecţia de stat, asigurarea materială şi socială, inclusiv asigurarea cu pensii, consfinţite în legile anterioare, nu pot fi anulate sau modificate.

Declară că conform Hotărîrii Curţii Constituţionale a Republicii Moldova nr.4 din 27.01.2000 privind controlul constituţionalităţii unor prevederi din

legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii şi funcţionari publici, Curtea a reţinut că schimbările ce vizează condiţiile de plată a pensiilor pentru judecători, procurori, anchetatorii Procuraturii şi funcţionarii publici, stabilite pînă la intrarea în vigoare a Legii nr. 552- XIV, instituite de către legiuitor, contravin art. 47 alin. (2) şi art. 76 din Constituţie şi principiului respectării drepturilor dobîndite anterior în mod licit.

Prin urmare solicită Cebanu Olga reprezentată de avocatul Bodnariuc Alexandr prin acțiunea îndreptată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale anularea răspunsului nr. ***** din 04.07.2023, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023,conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021.

<u>Hotărîrea instanţei de fond ce constituie obiectul apelului.</u>

Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediu Centru) din 28 martie 2024, acțiunea în contencios administrativ depusă de către Cebanu Olga reprezentată de avocatul Bodnariuc Alexandr împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea răspunsului nr. ** din 04.07.2023, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023,conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, a fost admisă integral.***

S-a anulat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ** din *****.***

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale de a emite actul administrativ individual favorabil în privința lui Cebanu Olga cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, conform Legii.

<u>Verificarea admisibilităţii apelului.</u>

Invocând ilegalitatea hotărârii instanței de fond, la 10 aprilie 2024, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat apel asupra hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediu Centru) din 28 martie 2024.

În conformitate cu prevederile art. 232 alin. (1) Cod administrativ, apelul se depune la instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată în termen de 30 de zile de la pronunţarea dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu stabileşte un

termen mai mic. Instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată transmite neîntîrziat apelul împreună cu dosarul judiciar, după motivarea hotărîrii, instanţei de apel.

Din materialele cauzei rezultă că, la caz dispozitivul hotărîrii instanţei de fond a fost pronunţat public la 28 martie 2024, iar cererea de apel a fost depusă la 10 aprilie 2024, prin urmare Completul judiciar constată că, apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale a fost depus în interiorul termenului legal.

Potrivit art. 232 alin. (2) Cod administrativ, *motivarea apelului se prezintă la instanţa de apel în termen de 30 de zile de la data notificării hotărîrii motivate. Dacă se depune împreună cu apelul, motivarea apelului se depune la instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată.*

În speță, hotărîrea motivată a fost notificată Casei Naționale de Asigurări Sociale la data de 24 mai 2024, iar cererea de apel motivată a fost depusă la 3 iunie 2024, adică cu respectarea prevederilor art. 232 alin. (2) Cod administrativ.

<u>Argumentele apelantului vis-a-vis de pretinsa ilegalitate a hotărîrii atacate cu apel.</u>

În susținerea apelului, Casa Națională de Asigurări Sociale a indicat că, cu hotărârea instanței de fond nu este de acord deoarece instanța a emis o hotărâre pripită, neanalizând multilateral actele normative și legislația în vigoare ce reglementează astfel de litigii, hotărârea în cauză fiind în contradicție cu prevederile legale.

Menționează partea apelantă că, potrivit art. 13 al Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, (1) Pensiile se indexează anual la 1 aprilie. (2) Coeficientul de indexare constituie rata inflației la sfarșitul anului precedent, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabilește de către Guvern.

Conform art. 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357/2022, prin derogare de la art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăși creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 față de anul 2021 și se va aplica doar acelei părți din pensie care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.

Potrivit art. 5 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, (1) În funcție de caracterul lor, normele juridice se împart în generale, speciale și derogatorii. (4) Normele juridice derogatorii sânt diferite în raport cu

reglementarea-cadru în materie și sânt aplicabile unei situații determinate. în caz de divergență între o normă generală sau specială și o normă derogatorie, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma derogatorie.

În conformitate cu pct. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 148/2023 cu privire la indexarea prestațiilor sociale, având în vedere creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 față de anul 2021, coeficientul indexării de la 01.04.2023 constituie 15%.

Astfel, reținând cadrul normativ citat supra, se denotă netemeinicia pretențiilor din acțiunea intimatului și respectiv a soluției emise de către instanța de fond, prin care s-a pretins și s-a dedus concluzia precum că la data de 01.04.2023 indexarea pensiei urma a fi realizată de către CNAS în cuantum de cu 30,2%.

Or, reținând prevederile exprese ale art. 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, nr. 357/2022, prin care legislatorul a reglementat fară echivoc procedeul de indexare a prestațiilor sociale de stat pentru anul 2023 și anume că indexarea pentru anul 2023 se va realiza prin derogare de la prevederile art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, prevederile legislative în cauză se răsfrâng asupra fiecărui subiect asupra cărora au incidență.

Prevederea legislativa derogatorie stipulată la art. 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, are prioritate față reglementările generale de la art. 13 din Legea nr.156/1998, fapt ce reiese expres din prevederile art.5 alin.(4) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, citate supra.

În așa fel, fiind reținute reglementările de la art. 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, Guvernul a adoptat Hotărârea nr. 148/2023 prin care a determinat coeficientului de indexare ca fiind de 15%, iar, acest coeficient de indexare fiind aplicabil pentru fiecare subiect beneficiar de prestații sociale care cad sub incidența indexării.

Instanța de fond a ignorat aplicabilitatea cadrului legal menționat mai sus la judecarea cauzei.

Indică partea apelantă că, argumentele primei instanțe potrivit cărora autoritatea publică pârâtă a diminuat nivelul protecției sociale anterior dobândit de reclamant, nu poate fi reținut ca fiind valabil, deoarece art. 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357/2022, în coroborare cu Hotărârea Guvernului nr. 148/2023, nu a anulat procedeul indexării pensiilor și altor prestații sociale. Coeficientul de indexare de la 01.04.2023 fiind reglementat de legislator în dependență de veniturile bugetare acumulate.

Subliniază partea apelantă că, instanta de fond a facut abstracție inclusiv de la constatările relevante din Hotărârea Curții Constituționale nr.27 din 20.12.2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați. Potrivit constatărilor, Curtea a reținut că, un atribut al statului de drept constituie caracterul său social, cunoscut în doctrină sub denumirea de stat providențial (Welfare State) art.1 din Constituție, printre caracterele de bază ale statului Republica Moldova, nu consacră expres caracterul său social, însă el decurge din art.126, care stipulează bazele economiei: „Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială.

Caracterul social al statului presupune instituirea unui sistem politic, care ar permite adoptarea unor măsuri adecvate pentru redistribuirea bunurilor conform principiilor echității sociale, astfel încât toți membrii societății să posede un minim garantat de asigurare socială conform art.47 din Constituție. În acest context Curtea reiterează concluzia expusă în Avizul nr.l din 17.03.1997 asupra proiectului de lege privind modificarea unor articole din Constituția RM despre obligația constituțională a statului de a lua măsuri adecvate pentru asigurarea necesităților vitale ale cetățenilor săi, inclusiv în situații excepționale.

Curtea apreciază că volumul asistenței sociale acordate de stat pentru satisfacerea nevoilor sociale ale persoanei, ce decurg din dreptul concret, este dependent atât de resursele economice și financiare a statului, cât și de contribuțiile persoanei la fondul de asigurări sociale. Or, este evidentă și justificată diferența garanțiilor sociale ce există între statele cu diferite niveluri de dezvoltare economică. Cele enunțate, permit Curții Constituționale să constate că Legea Supremă nu garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială. Volumul de asigurare socială a persoanei peste minimul necesar, din care fac parte pensiile acordate în condiții speciale, poate fii modificat cu titlu de excepție în funcție de mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat și ale bugetului de stat.

În susținerea constatărilor expuse în §§44-45 și 48 ale prezentei hotărâri, Curtea citează prevederile art. 2 alin. 1 al Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, prin care Republica Moldova s-a angajat să acționeze „atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, folosind la maximum resursele sale disponibile pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute de Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative”. Curtea relevă că prevederea relatată a tratatului obligă statul să depună toate eforturile pentru exercitarea drepturilor sociale garantate de Pact. Aceste

eforturi, însă, urmează a fi raportate la posibilitățile economice și financiare ale statului.

Art. 47 al Constituției reglementează condițiile generale ale traiului decent asigurate de stat, printre care serviciile sociale necesare, precum este pensia, inclusiv cea pentru limită de vârstă, care constituie obiectul sesizărilor examinate.

În acest sens, Curtea reține că art. 47 al Constituției garantează un minim de asigurare socială acordat tuturor persoanelor, realizarea cărora permite menținerea unui echilibru social între păturile sociale ale populației. Avantajele sociale, acordate de stat unor categorii de persoane cu care statul are raporturi speciale de muncă, nu constituie obiectul normei în cauză, impunându-se mai mult în sfera obligațiilor suplimentare asumate de stat.

Curtea reține că statul dispune de o marjă largă de apreciere în domeniul drepturilor sociale, iar drepturile prevăzute de art. 47 din Constituție nu garantează cuantumul exact al acestora, inclusiv al pensiei. ”

Mai mul de cât atât, apelanta remarcă instanței de apel că prima instanță a tratat cu ignoranță totală inclusiv constatările, direct aplicabile speței, ale Curții Constituționale din Decizia nr. 140 din 26.10.2023, Sesizarea nr. 13a din 23 ianuarie 2023 privind controlul constituționalității articolului 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22 decembrie 2022 și articolul 13 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, cât și Sesizarea nr. 15a din 26 ianuarie 2023 privind controlul constituționalității articolului 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22 decembrie 2022, și Decizia nr. 24 din 28.03.2024, Sesizarea nr.246g/2023 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 13 alin. (1) din Legea nr. 357 din 22 decembrie 2022 și a unor prevederi din articolul 6 din Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22 martie 2023, sesizările fiind declarate ca fiind inadmisibile.

În contextul celor expuse, Casa Națională de Asigurări Sociale solicită admiterea apelului, casarea hotărîrii instanței de fond, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea reclamantului să fie respinsă ca fiind neîntemeiată.

<u>Argumentele participanților invocate în cadrul judecării apelului:</u>

Reprezentantul părții apelante Casa Națională de Asigurări Sociale, Taran Alexandru, în ședința instanței de apel a a susținut integral argumentele indicate în motivarea apelului. A solicitat admiterea acestuia în sensul formulat.

Intimata Cebanu Olga - în şedinţa instanței de apel nu s-a prezentat din motive necunoscute, deşi a fost înştiinţată legal despre locul, data şi ora examinării cauzei, despre motivele neprezenței nu a informat instanța de apel, nu a înaintat cerere de amînare a ședinței sau de examinare în lipsa sa, motiv din

care, pornind de la reglementările art.231 alin. (2) Cod administrativ, Completul judiciar a dispus judecarea cauzei în absenţa acesteia.

Audiind reprezentantul părții apelante, studiind materialele dosarului şi înscrisurile administrate, verificând argumentele expuse în cererea de apel, Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău conchide că apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale este întemeiat, motiv din care urmează a fi admis cu casarea hotărîrii Judecătoriei Chişinău (sediu Centru) din 28 martie 2024, din următoarele considerente.

Aprecierea instanţei de apel a argumentelor părţilor şi cadrului legal aplicabil speţei:

În conformitate cu prevederile art. 195 Cod administrativ, *procedura acţiunii în contenciosul administrativ se desfăşoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepţia art.169–171.*

Potrivit dispoziţiilor art.219 alin. (1), (3) Cod administrativ, *(1) Instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. (3) Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.*

În conformitate cu prevederile art. 240 alin. (1) lit. c) Cod administrativ, *examinînd cererea de apel, instanţa de apel adoptă una dintre următoarele decizii- casează integral hotărîrea primei instanțe și emite o nouă decizie.*

Potrivit dispozițiilor art. 386 alin. (1) Cod de procedură civilă, *hotărîrea primei instanţe se casează sau se modifică de instanţa de apel dacă:*

a) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin;

b) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente;

c) concluziile primei instanţe, expuse în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei;

d) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

Conform art. 239 Codul de procedură civilă, *hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe*

circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.

În temeiul art.240 alin. (1) Cod de procedură civilă, *la deliberarea hotărîrii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării cauzei şi admisibilitatea acţiunii.*

Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importanţă la soluţionarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet, fiind elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei.

Prevederile legale enunţate impun în mod expres, obligația instanţei de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Respectiv, conform practicii CEDO instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze doar la însuşirea motivelor și concluziilor date de instanţa inferioară. (*Hirro Balani c. Spaniei*, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; *Georgiadis v. Greciei* nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău, analizând legalitatea hotărârii pronunţate în raport cu prevederile art.225 Cod administrativ; art. 239-241 CPC, concluzionează că hotărârea instanţei de fond este adoptată cu aprecierea eronată a normelor materiale în coroborare cu circumstanţele faptice ale cauzei, motiv din care urmează a fi casată cu emiterea unei noi decizii de respingere integrală a acțiunii înaintate de Cebanu Olga.

Materialul probatoriu administrat de instanţa de fond, denotă următoarea situaţie;

<u>În fapt:</u>

Materialele cauzei atestă că, Cebanu Olga la data de 29.05.2023, a depus la Casa Națională de Asigurări Sociale cererea prin care a solicitat indexarea pensiei de la 01.04.2023, cu 30,2%.

Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. C-1299/23 din 08.06.2023, reclamantei/intimate i s-a comunicat că temei legal în vederea admitere pretenției înaintate, nu există.

Prin cererea prealabilă adresată Casei Naționale de Asigurări Sociale la data de 21.06.2023, Cebanu Olga a solicitat admiterea acesteia și emiterea unei decizii prin care să fie calculată și achitată cu începere de la 01.04.2023, indexarea pensiei în cuantum de 30,2%, conform coeficientului de indexare a ratei inflației la sfarșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceiași lună a anului 2021, așa cum este prevăzut de art. 13 alin. (2) prima teză din Legea nr. 156/1998.

Prin decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ***** din *****, cererea prealabilă a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Manifestînd dezacordul cu răspunsul primit, Cebanu Olga a sesizat instanța de comtemcios administrative cu prezenta acțiune.

Admisibilitatea acțiunii:

Prevederi relevante ale Codului administrative sunt următoarele:

Articolul 20. *Acţiunea în contencios administrativ*

Dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acţiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanţele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Articolul 206. *Felurile acţiunilor în contencios administrativ*

(1) O acţiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru:

b) obligarea autorităţii publice să emită un act administrativ individual (acţiune în obligare);

Reieșind din cerințele formulate în cererea de chemare în judecată, rezultă că, acțiunea reclamantului este una în obligare. Or procedura prealabilă a fost inițiată la cererea acestuia cu privire la la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021.

Articolul 191. *Competenţa jurisdicţională pentru acţiunea în contencios administrativ*

(1) Cu excepţia cazurilor prevăzute la alin. (2) şi (3), judecătoriile soluţionează în fond toate acţiunile în contencios administrativ.

Articolul 196. *Competenţa teritorială pentru acţiunea în contencios administrativ*

(1) Acţiunea în contencios administrativ se depune la instanţa de judecată în a cărei rază teritorială îşi are sediul autoritatea publică care a desfăşurat activitatea administrativă contestată, daca legea nu prevede altfel.

Ținînd cont de obiectul acțiunii, sediul autorității publice pîrîte, precum și avînd în vedere prevederile art.191 alin. (1) Cod administrativ, examinarea prezentei cauze ține de competența Judecătoriei Chișinău, or obiectul acesteia nu se regăsesc în excepțiile de la alin. (2) și (3) a art.191 Cod administrativ.

Astfel, acțiunea în contencios administrativ a fost înaintată de reclamant cu respectarea competenței jurisdicționale și teritoriale.

Articolul 17. *Dreptul vătămat*

Drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Articolul 39. *Accesul liber la justiţie*

(1) Controlul judecătoresc al activităţii administrative este garantat şi nu poate fi îngrădit.

(2) Orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.

Articolul 189. *Înaintarea acţiunii în contencios administrativ*

(1) Orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorităţi publice poate înainta o acţiune în contencios administrativ.

Articolul 10. *Actul administrativ individual*

(1) Actul administrativ individual este orice dispoziţie, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

Articolul 11. *Categoriile actelor administrative individuale*

(1) Actele administrative individuale pot fi:

a) acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligaţii, sancţiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat;

Instanța de apel statuează că - răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ***** din ***** – este un act administrativ individual defavorabil reclamantului. Or prin acesta s-a refuzat în satisfacerea cererii cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021.

Articolul 19. *Cererea prealabilă*

Cererea prealabilă este instituţia care oferă o cale de soluționare prejudiciară a litigiilor administrative.

Articolul 162. *Scopul procedurii prealabile*

(1) Procedura prealabilă urmărește scopul de a verifica legalitatea actelor administrative individuale.

(2) Dacă autoritatea publică nu soluționează petiția în termenele prevăzute de prezentul cod, persoana afectată este în drept să depună cerere prealabilă.

(3) Cererea prealabilă poate fi îndreptată spre:

a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual ilegal sau nul;

b) emiterea unui act administrativ individual.

Articolul 208. *Respectarea procedurii prealabile*

(1) Până la înaintarea acţiunii în contencios administrativ se va respecta procedura prealabilă, cu excepţiile prevăzute de lege.

După cum rezultă din materialele cauzei elucidate supra se reține că, Cebanu Olga anterior sesizării instanței de contencios administrativ cu prezenta acțiune a respectat procedura prealabilă.

Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ***** din *****, cererea prealabilă a fost respinsă.

Articolul 209. *Termenul de înaintare a acţiunii în contencios administrativ*

(1) Acţiunea în contestare şi acţiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Acest termen începe să curgă de la:

a) data comunicării sau notificării deciziei cu privire la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de prezentul cod pentru soluţionarea acesteia;

Astfel, coroborând prevederile normelor legale citate anterior, cu circumstanțele de fapt ale cauzei, Completul judiciar consideră că, acțiunea înaintată de Cebanu Olga la 27.07.2023, a fost depusă în termen, cît și cu respectarea procedurii prealabile, din care motive, instanța de fond corect a reținut spre examinare fondului cerințelor formulate în acțiune.

<u>Referitor la fondul acțiunii.</u>

Prevederi relevante ale Codului administrative sunt următoarele:

Articolul 224. *Hotărîrile instanţei de judecată*

(1) Examinînd acţiunea în contencios administrativ în fond, instanţa de judecată adoptă una dintre următoarele hotărîri:

b) în baza unei acţiuni în obligare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual de respingere a solicitării sau o eventuală decizie adoptată în procedura prealabilă şi obligă autoritatea publică să emită un act

administrativ individual, dacă revendicarea pretenţiei reclamantului de emitere a actului este întemeiată;

f) respinge acţiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sînt îndeplinite condiţiile de adoptare a unei hotărîri prevăzute la lit.a)–e).

Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediu Centru) din 28 martie 2024, acțiunea reclamantei a fost admisă. S-a anulat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ***** din *****

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale de a emite actul administrativ individual favorabil în privința lui Cebanu Olga cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023,conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, conform Legii.

Judecând cauza în ordine de apel, Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău conchide că soluția fondului este una neîntemeiată, din considerentele ce vor fi expuse încontinuare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ (în vigoare la data inițierii procedurii administrative):

Constituția Republicii Moldova:

Articolul 47 Dreptul la asistenţă şi protecţie socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare.

(2) Cetăţenii au dreptul la asigurare în caz de: şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrâneţe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa lor.

Articolul 54 Restrângerea exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului şi cetăţeanului.

(2) Exerciţiul drepturilor şi libertăţilor nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internaţional şi sunt necesare în interesele securităţii naţionale, integrităţii teritoriale, bunăstării economice a ţării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă şi infracţiunilor, protejării drepturilor, libertăţilor şi demnităţii altor persoane, împiedicării divulgării informaţiilor confidenţiale sau garantării autorităţii şi imparţialităţii justiţiei.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate

în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o şi nu poate atinge existenţa dreptului sau a libertăţii.

Legea privind sistemul public de pensii, nr. 156-XIV din 14.10.1998:

Articolul 1. Obiectul şi scopul legii

(1) Prezenta lege stabileşte cadrul legal al funcţionării sistemului public de pensii, precum şi interacţiunea acestuia cu sistemul public de asigurări sociale şi cu alte mecanisme statale de protecţie socială a populaţiei.

(2) Scopul prezentei legi constă în asigurarea unui sistem de pensii echitabil şi sustenabil, care să garanteze un trai decent pentru beneficiarii de pensii.

(3) În sensul prezentei legi, următoarele noţiuni semnifică:

indexarea pensiei – măsură realizată periodic pentru actualizarea cuantumului pensiei calculate în vederea păstrării puterii de cumpărare a pensiei;

pensie aflată în plată – pensie achitată lunar beneficiarului prin intermediul prestatorului de servicii de plată desemnat de către beneficiar;

pensie calculată – drept bănesc, stabilit în funcţie de contribuţiile achitate în bugetul asigurărilor sociale de stat şi de durata stagiului de cotizare, reexaminat, majorat şi indexat;

Articolul 2. Dreptul la pensie

(1) Dreptul la pensie îl are persoana care îndeplineşte condiţiile prevăzute de prezenta lege.

Articolul 13. Indexarea pensiilor

(1) Pensiile se indexează anual la 1 aprilie.

(2) Coeficientul de indexare constituie rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător. **Coeficientul de indexare se stabileşte de către Guvern**.

Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, nr. 357 din 22.12.2022:

Art.13. – (1) Prin derogare de la art.13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. **Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.**

Prin Hotărîrea Guvernului cu privire la indexarea prestaţiilor sociale, nr. 148 din 22.03.2023, în temeiul art.12 din Legea nr.156/1998 privind

sistemul public de pensii (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.42-44, art.247), cu modificările ulterioare, şi al art.13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357/2022 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr.435-437, art.803), s-a hotărît:

1. Având în vedere creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 faţă de anul 2021, la 1 aprilie 2023 **se indexează cu coeficientul indexării 15%:**

1) toate pensiile stabilite/reexaminate în temeiul Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii;

6. În cazul indexării din 1 aprilie 2023, coeficientul de indexare se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023.

7. Prezenta hotărâre intră în vigoare la 1 aprilie 2023.

Legea cu privire la actele normative, nr. 100 din 22.12.2017:

Articolul 5. Clasificarea normelor juridice

(1) În funcţie de caracterul lor, normele juridice se împart în generale, speciale şi derogatorii.

(4) Normele juridice **derogatorii** sînt diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie şi sînt aplicabile unei situaţii determinate. În caz de divergenţă între o normă generală sau specială şi o normă derogatorie, care se conţin în acte normative de acelaşi nivel, **se aplică norma derogatorie.**

Raportînd cadrul legal la circumstanțele faptice ale cauzei, Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău reține că, prin acțiunea în obligare formulată, reclamantul solicită anularea actului administrativ individual emis de Casa Națională de Asigurări Sociale la cererea sa cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021 cu obligarea autorității publice de a emite actul administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021.

În speță, Completul judiciar reține că instanța de fond neîntemeiat a statuat asupra obligației Casei Naționale de Asigurări Sociale de a emite act administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de

consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021. Or, potrivit art. 21 Cod administrativ, (1) Autorităţile publice şi instanţele de judecată competente **trebuie să acţioneze în conformitate cu legea şi alte acte normative.** (3) Autorităţile publice şi instanţele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor şi a libertăţilor persoanelor **decît în cazurile şi în condiţiile expres stabilite de lege.**

La caz, art.13 alin. (1) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, nr. 357 din 22.12.2022, stabilește expres că, prin derogare de la art.13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. **Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern**.

Iar, prin Hotărîrea Guvernului cu privire la indexarea prestaţiilor sociale, nr. 148 din 22.03.2023, în temeiul art.12 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.42-44, art.247), cu modificările ulterioare, **şi al art.13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357/2022** (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr.435-437, art.803), s-a hotărît: 1. Având în vedere creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 faţă de anul 2021, la 1 aprilie 2023 **se indexează cu coeficientul indexării 15%**: 1) toate pensiile stabilite/reexaminate în temeiul Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

La capitolul dat, Completul judiciar va reține următoarele constatări ale Curții Constituționale expuse în Decizia sa de inadmisibilitate nr. 140 din 26.10.2023 „privind controlul constituționalității articolului 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22 decembrie 2022 și a articolului 13 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998”, după cum urmează:

23. În jurisprudenţa sa, Curtea a reţinut că elaborarea politicii economice şi sociale a statului şi realizarea ei reprezintă în primul rând prerogativa puterii legislative. Legislatorul poate opta pentru diverse soluţii în vederea realizării scopurilor propuse, inclusiv în vederea elaborării şi concretizării conţinutului drepturilor sociale şi economice (a se vedea HCC nr. 25 din 27 iulie 2017, § 50).

24. De asemenea, Curtea a precizat că un drept social poate fi protejat pe baza articolului 46 din Constituţie şi, respectiv, a articolului 1 din Protocolul

nr. 1 la Convenţia Europeană doar în cazul în care dreptul social respectiv este dobândit şi are o valoare economică (HCC nr. 11 din 26 mai 2022, § 42). Un drept la pensie dobândit ar însemna o pensie care se află în plată, care are o valoare economică şi care constituie, astfel, un bun (a se vedea HCC nr. 25 din 27 iulie 2017, § 74).

25. Totodată, dreptul de proprietate ***nu include, ca atare, un drept la o pensie de o anumită sumă.*** *Reducerea sau întreruperea unei pensii poate constitui, totuși, o ingerință în folosirea nestingherită a bunurilor care trebuie justificată.*

Ingerința trebuie să fie proporțională în mod rezonabil cu scopul pe care îl urmărește (a se vedea Béláné Nagy v. Ungaria, 13 decembrie 2016 §§ 84, 115). Cu alte cuvinte, trebuie să se găsească un „echilibru corect" între exigențele interesului general al comunității și exigențele protecției drepturilor fundamentale ale individului. Echilibrul necesar va lipsi dacă persoana sau persoanele în cauză trebuie să suporte o sarcină individuală excesivă (Skenderi și alții v. Serbia (dec.), 4 iulie 2017, § 96).

26. În cauza Aielli şi alţii v. Italia (dec.), 10 iulie 2018, referitoare la reducerea nivelului de indexare a pensiilor din cauza inflației, Curtea Europeană a reținut că ***scopul legislatorului italian a fost, între altele, respectarea echilibrului bugetar și a obiectivelor de control ale cheltuielilor publice, precum și protejarea nivelului minim al prestațiilor sociale în vederea garantării viabilității sistemului de asigurări sociale pentru generațiile viitoare.*** *Curtea Europeană nu a susţinut opinia reclamanţilor potrivit căreia, odată obţinute, drepturile lor la pensie nu puteau fi modificate niciodată în anii următori. Reducerea sau modificarea sumei prestaţiilor acordate cu titlu de regim de securitate socială ţine de puterea legislativă a statelor. Astfel, efectele reformei mecanismului de indexare privind pensiile reclamanţilor nu sunt de nivelul care ar putea să expună persoanele interesate unor dificultăţi de subzistenţă incompatibile cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenţie. Prin urmare, Curtea Europeană a reţinut că ingerinţa în discuţie nu le-a impus reclamanţilor o sarcină excesivă (§§ 28-42).*

27. În prezenta cauză, Curtea notează că articolul 13 din Legea privind sistemul public de pensii prevede indexarea anuală a pensiilor la 1 aprilie, iar coeficientul de indexare constituie rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător. Prin urmare, Curtea notează că aceste prevederi care reglementează mecanismul de indexare a pensiei ***urmăresc să asigure majorarea valorii pensiei în funcţie de dinamica preţurilor la produsele şi serviciile de bază.***

28. Curtea reiterează că indexarea pensiei îi oferă persoanei protecţie faţă de riscul devalorizării în timp a banilor şi faţă de fluctuaţiile economice care ar putea să influenţeze nivelul său de trai după pensionare. Prin urmare, ***indexarea pensiei în baza Legii privind sistemul public de pensii urmăreşte să modifice valoarea pensiei în funcţie de realităţile economice*** *(a se vedea, mutatis mutandis, DCC nr. 147 din 15 noiembrie 2022, § 38).*

29. La 22 decembrie 2022, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, prin care a prevăzut o excepție de la articolul 13 din Legea privind sistemul public de pensii referitor la indexarea pensiilor din aprilie 2023. ***Astfel, legislatorul a stabilit, cu titlu de excepție, că coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023.***

30. Potrivit dezbaterilor din Parlamentul Republicii Moldova care au avut loc pe marginea indexării pensiilor din aprilie 2023, precum şi Avizului aprobat de Guvernul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 928 din 21 decembrie 20223, ***motivul indexării parțiale a pensiei din aprilie 2023 rezultă din sustenabilitatea precară a sistemului de pensii pe termen mediu, unde creșterea cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat are loc cu ritmuri de două ori mai mari decât creșterea veniturilor proprii****.*

31. Curtea notează că Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova ***se bucură de o marjă discreționară cu privire la adoptarea unor decizii de natură politică și socială în domeniul protecției sociale.*** *Aşadar, datorită cunoașterii directe a societății și nevoilor acesteia,* ***legislatorul și executivul sunt în principiu mai bine plasate decât Curtea Constituțională pentru a aprecia necesitatea adoptării unor astfel de măsuri tipice perioadelor de austeritate****.*

32. În acest sens, Curtea Europeană a subliniat că, având în vedere că factorii de decizie naţionali ar trebui să beneficieze de o marjă largă de apreciere în chestiuni de politică socială şi economică generală (inclusiv în domeniul pensiilor), interesele justiției sociale și bunăstării economice îi pot determina în mod legitim să ajusteze, să plafoneze ***sau chiar să reducă cuantumul pensiilor aflate în plată*** *(Žegarac și alții v. Serbia, 17 ianuarie 2023, § 95).*

33. În prezenta cauză, Curtea confirmă principiul Curții Europene potrivit căruia orice ingerință a unei autorități publice în folosirea nestingherită a bunurilor poate fi justificată numai dacă serveşte unui interes public (sau general) legitim. ***Dată fiind situația economică a Republicii Moldova, care a afectat inclusiv sistemul de pensii, precum și necesitatea imperioasă a statului***

de a limita cheltuielile bugetare, Curtea constată că ingerința adusă prin norma în discuție urmărește interesul public general de a menține sustenabilitatea financiară a sistemului de pensii din Republica Moldova.

34. În concluzie, ***Curtea subliniază că norma în discuție nu prejudiciază esența dreptului la pensie al titularului, ci stabilește doar o reducere rezonabilă a coeficientului de indexare pentru anul 2023, în contextul deficitului financiar înregistrat****.*

35. Cu privire la existenţa unei ingerinţe în articolul 47 din Constituţie, Curtea menționează că prevederile contestate nu privează beneficiarii de pensie, ci stabilesc o excepție cu privire la mărimea indexării acesteia pentru anul curent. ***Constituția nu impune indexarea pensiei într-un anumit cuantum. Aşadar, Curtea nu constată nicio ingerinţă în articolul 47 din Constituţie*** *în prezenta cauză.*

Revenind la speța în cauză, Completul judiciar subliniază că, în temeiul pct. 1 al Hotărîrii Guvernului cu privire la indexarea prestaţiilor sociale, nr. 148 din 22.03.2023, Casa Națională de Asigurări Sociale întemeiat a respins cererea reclamantului cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021. Or prin Hotărîrea Guvernului menționată coeficientul indexării a fost stabilit 15%.

Drept urmare, autoritatea publică pîrîtă, Casa Națională de Asigurări Sociale a calculat indexarea pensiei ținînd cont de prevederile Hotărîrii Guvernului cu privire la indexarea prestaţiilor sociale, nr. 148 din 22.03.2023, care a fos emisă **inclusiv, în temeiul art.13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357/2022, care prevede că,** (1) Prin derogare de la art.13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.

După cum s-a menționat supra, Curtea constituțională a supus controlului constituționalității articolului 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22 decembrie 2022, sesizările fiind declarate inadmisibile.

În această ordine de idei, reinterând Completul specializat pentru examinarea acţiunilor în contencios administrativ al Curţii de Apel Chișinău, pornind de la constatările reținute și analizate mai sus, și conducându-se de

prevederile art. 224 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ, concluzionează că pretențiile reclamantei privind anularea răspunsului nr. ***** din 04.07.2023, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, urmează a fi respinse ca neîntemeiate.

Din considerentele menţionate şi având în vedere faptul că normele de drept material au fost aplicate şi interpretate eronat în prezentul caz, Completul specializat pentru examinarea acţiunilor în contencios administrativ al Curţii de Apel Chișinău ajunge la concluzia de a admite apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, a casa integral hotărîrea Judecătoriei Chişinău (sediu Centru) din 28 martie 2024, și va emite o decizie nouă potrivit căreia acțiunea în contencios administrativ depusă de Cebanu Olga împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea răspunsului nr. ***** din 04.07.2023, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, se va respinge.

Cercetând cu maximă diligență materialele prezentate, Complewtul judiciar notează că dosarul nu conţine vre-un element susceptibil să o facă să ajungă la o altă concluzie în prezenta cauză.

În conformitate cu prevederile art. 240 alin (1) lit. c) Cod administrativ, art. 389-390 CPC, Completul de Contencios Administrativ din cadrul Colegiului Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ al Curţii de Apel Chişinău

D E C I D E :

Apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, ***se admite.***

Se casează hotărîrea Judecătoriei Chişinău (sediu Centru) din 28 martie 2024, ***și se emite o decizie nouă potrivit căreia***:

Acțiunea în contencios administrativ depusă de Cebanu Olga împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea răspunsului nr. ***** din 04.07.2023, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil cu privire la indexarea pensiei în cuantum de 30,2% începînd cu data de 01.04.2023, conform coeficientului de indexare a ratei inflației de la sfîrșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, ***se respinge.***

Decizia este executorie de la emitere, însă poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie.

Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiţie în termen de două luni.

Președintele completului,

Judecătorul Mîra Ghenadie

Judecătorii Dașchevici Grigore

Bostan Angela